

28.01.2019

27 §

Perusturva- ja terveyslautakunta

9 §

22.1.2019

§ 27

Asianro 8618/05.17.01/2018

Valtuustoaloite / asumispalvelupaikkojen odottajille tarpeenmukaiset palvelut

Päätöshistoria

Perusturva- ja terveyslautakunta 22.1.2019 9 §

Kuntoutusjohtaja Mikko Tapio Korhonen Vanhuspalvelujen tukipalvelut

Vastaus Kuopiossa 22.10.2018 jätettyyn valtuustoaloitteeseen (valtuutettu Iris Asikainen ja 46 muuta valtuutettua):

Asumispalvelupaikkojen odottajille tarpeenmukaiset palvelut. Valtuustoaloite jaetaan esityslistan liitteenä. Valtuustoaloitteessa edellytetään välittömiä toimenpiteitä, joilla asumispalveluhakijoiksi hyväksytyille asiakkaille, joita ei voida kotiuttaa, järjestetään odotusajaksi heidän toimintakykyään edistävä kotiutus- ja kuntoutumisyksikkö. Aloitetta käsiteltiin Perusturva- ja terveyslautakunnassa 18.12.2018 § 94. Aloitevastaus palautettiin uuteen valmisteluun. Nyt on käsiteltävänä palautteen perusteella täydennetty vastaus aloitteeseen.

Ikäihmisen on mahdollista asua asumispalvelun odotusaika toimintakykyä tukien ensisijaisesti omassa kodissaan ja toissijaisesti sosiaalihuollon lyhytaikashoidossa. Ikäihmisen toimintakykyä ja kuntoutumista voidaan tukea myös sairaalaympäristössä. Kotihoidon, sosiaalihuollon lyhytaikashoidon ja sairaalan monialaista kuntoutusta kehittämällä Kuopion kaupunkiin ei ole tarvetta perustaa erillistä kotiutus- ja kuntoutumisyksikköä.

WHO:n ICF:n (International Classification of Functioning, Disability and Health) mukaan ikäihmisen toimintakyky muodostuu monesta eri osatekijästä: mm. fyysisen toimintakyvyn rinnalla toimintakykynä korostetaan myös osallisuutta, itsemääräämisoikeuden toteutumista ja arjessa suoriutumista. Ikäihmisen kuntoutuminen edellyttää monialaista yhteistyötä ja yksilöllisten harjoitusten monipuolisuutta (lihaskoivu-, tasapaino- ja liikkuvuusharjoitteet ja toiminnalliset harjoitteet). Hoito ja kuntoutus kulkevat rinnakkain ja lomittain muodostaen eheän palvelukokonaisuuden. Tutkimusten mukaan ikäihmisen toimintakyvyn tukeminen ja kuntoutuminen on mahdollista koti- ja laitospäristössä. Tämän päivän kuntoutusparadigman mukaan kuntoutuksen tulee toteutua pitkälle kuntoutujan omassa ympäristössä, osana arkielämää. Kuntoutumisen toteutuminen ei siis edellytä omaa erillistä kuntoutumisyksikköä. Toimintakyvyn ylläpitäminen ja kuntoutumisen toteutuminen edellyttävät sitä vastoin monialaista osaamista sekä ammattilaisten ja läheisten kykyä nähdä ikäihmisen voimavarat ja ikäihminen oman arkensa aktiivisena toimijana.

Kuopiossa heinä-syyskuun 2018 välisenä aikana 58 % asumispalvelujen jonoon asetetuista asiakkaista oli palvelutarvetta arvioitaessa omassa kodissa. Samaan aikaan keskimäärin 40-50 asiakasta odotti jatkohoitoa paikan järjes-

28.01.2019

tymistä yli 90 vuorokautta, joista osa jopa 5-6 kk. Asiakkaista omassa kodissa jatkohoitopaikkaa odotti enää 40 %. Liian pitkä odotusajan pituus aiheuttaa sen, että merkittävä osa odottajista päätyy terveydentilanmuutosten vuoksi tai sosiaalisin syin osastohoitoon tai kriisipaikalle.

Vuoden 2019 talousarvion lisämääräraha 1,89m€ mahdollistaa yhdessä markkinaehtoisesti syntyvän palveluasumisen rakenteen kanssa jonotilanteen hallinnan vuoden 2019 aikana siten, että pitkät yli 90 vrk odotusajat jäävät pois. Tavoitteena on noin 60 henkilön järjestelyjono, jolloin odotusaika asumiseen olisi noin 2kk. Tavoitteena on, että pääosa asumispaikkaa odottavista, 2/3, asuu omassa kodissaan lisätyin kotiin vietävien palvelujen turvin ja 1/3 odottaa paikkaa sosiaalihuollon lyhytaikaispaikoilla. Suurin osa lyhytaikaispaikoista on tällä hetkellä Puijonlaakson palvelukeskuksessa (40 paikkaa).

Tavoite, että useampi asiakas muuttaisi jatkohoitoon suoraan omasta kodista on mahdollista, kun odotusaika saadaan pysymään alle 90 vuorokautta ja palveluiden lisääminen tapahtuu oikea-aikaisesti.

Puijonlaakson laitoshoidon korvautuessa Pyörön palvelukorttelilla jää ratkaistavaksi lyhytaikaisen hoidon järjestelyt. Haettava ARA-rahoitusmalli ei mahdollista (lyhytaikaisten) kuntouttavan asumisen paikkojen rakentamista kortteliin, joten (lyhytaikaisen) kuntouttavan asumisen ratkaisua haetaan ensisijaisesti kohdistamalla n. 45 paikkaa Leväsen palvelukeskuksesta lyhytaikaisen hoidon tarpeisiin. Em. ratkaisulla julkisella toimijalla on Leväsen 45 paikan lisäksi alueellisesti n. 20 paikkaa kuntouttavan asumisen tarpeisiin. Lopputarve n. 30-80 paikkaa hankittaisiin tarpeenmukaisesti markkinaehtoisilta toimijoilta.

Oma koti on asumispaikkaa odottavalle ikäihmiselle tutuin ja tärkein ympäristö, joka tukee parhaiten hänen itsemääräämisoikeuden toteutumista, itsetuottamusta sekä arjen askareista selviytymistä. Hyödynnämme kotihoidon monialaisen kuntoutuksen kehitystyössä kansallisten hankkeiden myötä tulleet suosituksia ja hyviä käytänteitä, muun muassa Kukoistava kotihoito – hanke (2018).

Sosiaalihuollon lyhytaikaispaikalla asumispaikkaa odottavan asiakkaan toimintakykyä tulee myös tukea monialaisen kuntoutuksen turvin. Osastolla työskentelevän hoitohenkilökunnan lisäksi asumispalvelua odottavan asiakkaan toimintakykyasioissa on mahdollista hyödyntää muun muassa fysio- ja toimintaterapeutin, geriatrin, muistikoordinaattorin ja ravitsemusterapeutin ammattitaitoa. Yksilöllisen kuntoutumissuunnitelman sisältöä ja yhteistyöstä sopimista on perusteltua kehittää.

Sairaalan suhteen tavoitteena on, että se keskittyy perustehtävänsä eli sairaalahoito päättyvä lääketieteellisen hoidon tarpeen päättyessä. Tämä tarkoittaa osin asumisen järjestelyyn liittyvän odotuksen siirtymistä pääosin sosiaalihuollon lyhytaikaispaikoille.

Sairaalan potilaista valtaosa (57,2%) tulee osastolle päivystyksellisten tarpeiden vuoksi joko päivystysalueelta tai akuuttiosastolta, ennalta suunniteltujen siirtojen osuus muista KYSin yksiköistä on n. 33%. Kotipalveluiden lisääntyä ja monimuotoistuttua sairaalaosastoille päätyvät henkilöt ovat aikaisempaa huonokuntoisempia, monisairaampia ja heille on usein tehty erilaisia kaajoavia toimenpiteitä. Entisiin asuinjärjestelyihin palaavien osuus on ollut laskussa (vuosina 2017-2018 vastaavasti 72% - 66%). Kolmanneksella sairaalan potilaista on jo kotihoidon asiakkuus.

28.01.2019

27 §

Välittöminä toimenpiteinä osastolla olevien potilaiden toimintakykyä ja paluuta entiseen asuinympäristöön tuetaan osastoilla ja kotona toteutettavien AATU:n (aktivoiva arjen tuki) ja ARVI:n (kuntouttava arviointijakso) avulla. Monialaisen geriatrisen kokonaisarvioinnin ja –kuntoutuksen (CGA) vaikuttavuus on osoitettu useissa tutkimuksissa mm. lonkkamurtumapotilaan kuntoutuksessa. Sairaalan kokonaisvaltaisen kuntoutusketjun kehittämisessä hyödynnetään valtakunnallista tutkimusnäyttöä.

Sairaalan osastoilla seurataan ja mahdollistetaan hoitotyön keinoin potilaiden päivittäinen aktiviteetti, tavoite on olla yli 6 h pois sängystä (vastaava seuranta käytössä useammissa paikoissa, esim. Eksote, Siunsote). Myös aktiviteetin sisältöä kehitetään. Harjussa otetaan toimintatilaksi vanha ruokalaitila, jonne keskitetään sekä toiminnanohjaajan ja hoitohenkilöstön että ulkopuolisten toimijoiden toteuttamaa ryhmätoimintaa. Osastoilla potilaskohtaiset moniammatillisesti toteutettavat harjoitetavoitteet ja niiden toteumat tehdään näkyvämmiksi potilaiden sängyn päädyssä oleviin magneettitauluihin, johon määritellään nykyistä tarkemmin toimintakyvyn tukemisen vastuut ja toteutus.

Osastojen siirrettävien (esim. Motomed) kuntoutusvälineiden asianmukaisuus ja riittävyys tarkistetaan kuntoutuksen henkilökunnan kanssa. Osastojakson vaikutusta toimintakykyyn arvioidaan jakson alkaessa ja päättyessä toimintakykymittarein (Barthel, 5x tuolilta nousu testi).

Yhteenvetona ja vastauksena valtuustoaloitteeseen todetaan seuraavaa:

- Tavoitteena on, että asumispalvelupaikkaa odottavia on enintään noin 60 ikäihmistä: asumisen odottajista 66% odottaa uutta asumisratkaisua kotona (40) ja 33% odottaa sosiaalihuollon lyhyisaikaishoidon paikalla (Puijonlaakso) tai alueellisesti järjestetyillä lyhytaikaishoidon paikoilla.
- Kotona asumispaikkaa odottavien arjessa selviytymiseen kiinnitetään erityishuomio ja aloitetaan tarvittavat tukitoimet kotona selviytymisen tukemiseksi.
- Puijonlaakson palvelukeskuksessa oleva lyhytaikaisen hoidon yksikkö toimii aloitteessa mainittuna kotiutus- ja kuntotutumisyksikkönä. Toiminnassa kehitetään monialaista kuntoutusotetta sekä yksilöllisten kuntoutussuunnitelmien sisältöä. Em. toimenpiteillä turvataan toimintakyvyn säilyminen odotusaikana.
- Sairaalassa turvataan tavoitteellinen toimintakykyä palauttava kuntoutus hoitajaksojen aikana.
- Puijonlaakson toiminnan loppuessa on varauduttava vähintään vastaavan kapasiteetin osoittamiseen kuntouttavaan asumiseen.

28.01.2019

27 §

Vaikutusten arviointi Tarpeen mukaisten palvelujen turvaaminen ikäihmisille

Posote-vaikutusten arviointi
Ei ristiriitaa

Esitys Kuntoutusjohtaja Mikko Tapio Korhonen:

Perusturva- ja terveyslautakunta hyväksyy tehdyn selvityksen ja antaa selvityksen liitteineen edelleen kaupunginhallitukselle ja – valtuustolle vastaukseen tehtyyn aloitteeseen.

Liitteet Aloite
8618_2019 Keskeisimmät lähteet.pdf

Viiteaineisto

Valmistelija
Tuija Jääskeläinen puh. +358 44 718 6701
Kaija Kokkonen puh. +358 44 718 6407
Hanna Jokinen puh. +358 44 718 3303
Mikko Tapio Korhonen puh. +358 44 718 6200
Heli Mattila puh. +358 44 718 3361
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus Vs. apulaiskaupunginjohtaja Jari Saarinen

Perusturva- ja terveyslautakunta hyväksyy kuntoutusjohtajan esityksen.

Päätös Perusturva- ja terveyslautakunta hyväksyi yksimielisesti vs. apulaiskaupunginjohtajan ehdotuksen.

Vaikutusten arviointi Tarpeen mukaisten palvelujen turvaaminen ikäihmisille

Posote-vaikutusten arviointi
Ei ristiriitaa

Esitys

Liitteet 8618/2018 Aloite
8618/2018 Keskeisimmät lähteet

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se merkitsee saadun selvityksen tiedoksi vastauksena valtuustoaloitteeseen.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan tekemän päätösehdotuksen.

